

NAMMINERSORLUTIK OQARTUSSAT AKTIANIK PIGINNEQATIGIIFIINUT PIGINNITTUUNERMUT POLITIKKIMIK

Inuit Ataqatigiit, Siumut, Demokraatit Atassutillu

akornanni
isumaqatigiissut

2023-mi marsip 28-ani

Piginnittuunermut nutaamik politikissaliornissami tunngavissanik politikikkut isumaqatigiissut

Nutaamik piginnittuunermut politikissaliornissaq pillugu Naalakkersuisut, Inuit Ataqatigiit, Siumut, Demokraatit Atassutillu akornanni isumaqatigiissusiortoqarpoq.

Manna tikillugu aqutsinermi sakkussaasut ”*Namminersorlutik Oqartussani aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinni tamakkiisumik ilaannakortumilluunnit pigineqartuni piginnittuunermut tunngasut taakkunanilu ineriartorneq pillugit nassuiaat*” 2011-mi akuersissutigineqarpoq kiisalu ”*Ingerlatseqatigiiffinni Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartuni aqutsilluarnissamut najoqqutassat*” 2012-imi akuersissutigineqarluni. Ukiuni kingullerni qulini inuiaqatigiit ingerlatseqatigiiffiillu annertuumik ineriartorsimapput, aqutsinermilu sakkussaasut ineriartornermut naapertuussinnaaniassammata nutarterneqartariaqarlutik. Aqutsinermi sakkussat piginnittuunermut politikissamut politikikkut isumaqatigiissut manna aallaavigalugu nutarterneqassapput.

Piginnittuunermut nutaamik politikissaliornissami tunngavissaliornissaq politikikkut isumaqatigiissuteqarnermi siunertaavoq.

Naalakkersuisut piginnittuunerinut sinaakkutissat piginnittuunermut politikimi ersarissarneqarlutillu ilusilersorneqassasut isumaqatigiinniarfiusut isumaqatigiissutigaat. Tamatuma saniatigut Naalakkersuisut ingerlatseqatigiiffinnut naatsorsuutigisaasa innersuussutigisaasalu ersarissarnissaat nutarternissaallu siunertaavoq. Naatsumik oqaatigalugu, sinaakkutinik ersarissunik pilersitsinissaq siunertaavoq.

Piginnittuunermut nutaamik politikiliornissami tulluuttut aallaavigissallugit isumaqatigiinniarfiusut peqatigiillutik isumaqatigiissutigaat:

Inuiaqatigiinnut akisussaaqataaneq

Inuiaqatigiit kalaallit piginnittuummata, Namminersorlutik Oqartussat aktianik piginneqatigiiffii inuiaqatigiinnik qanitaminik suleqateqassapput, ingerlatseqatigiiffiillu akunnerminni suleqatigiissallutik. Ingerlatseqatigiiffik inuiaqatigiinnut akisussaaqataanerminik naammassinninnaassappat, ingerlatseqatigiiffiit ataasiakkaat qitiusumik suliaqarfii isumagineqarlutillu qulakkeerneqartariaqarput. Ernereerluni sulinngiffeqarnermi atugassarititaasut, utoqqarnut politikki, Kalaallit kulturiat annerusumik ukkataralugit pitsaasumik atorfinitsitaanerminni atugassarititaasut ingerlatseqatigiiffiit qulakkiissavaat. Meeqqanut inuusuttunullu suliniutinik ingerlatseqatigiiffiit ineriartortitsinissaannik kaammattorneqassapput. Inuiaqatigiit akuutinneqarnissaat qulakkeerumallugu, nammineq kajumissutsiminnik ingerlanneqarlutik innuttaasut siunnersuisoqatigiivinik pilersitsinissaannik ingerlatseqatigiiffiit kaammattorneqassapput. Ingerlatseqatigiiffiit qullersaqarfii aqutsisuilu Kalaallit Nunaanniissasut piumasaaqataavoq, soorluttaaq sulisut najugaqavissut piginnaangorsarneqarnissaat ingerlatseqatigiiffiit sulissutigissagaat.

Piujartitsineq

Ingerlatseqatigiiffiit inuiaqatigiinni qitiusumik inissisimanermikkut, pisortat ingerlatsiviisa ingerlatsinerat tapersersussallugu anguniassavaat. Aningaasaqarnikkut, avatangiisitigut isumaginninnikkullu piujartitsinissaq siunertaralugu ingerlatseqatigiiffiit ingerlanneqarnissaat, tassuunakkullu niuernerminik tunngaveqartumik ingerlatsilluarnissap qulakkeerneqarnissaa qitiuvoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmi anguniagaat ingerlatseqatigiiffiit eqeersimaartumik sulissutigissavaat, soorluttaaq avatangiisit silaannaallu pissusaata, suliffeqarfiup isumaginninnikkut/inuiaqatigiinnullu sunnuteqarnerata, suliffeqarfiullu nalinginnaasumik aqunneqarnerata iluani suliffeqarfik pillugu aningaasaqarnermut tunngassuteqanngitsumik pingaarutilinnik paasissutissaasiviup ESG-p (Environmental, Social og Governance) atortuulersinneqarnissaa, nalunaarusiorfigineqartarnissaalu ingerlatseqatigiiffiit sulissutigissagaat naatsorsuutigineqarpoq.

Ammasuuneq, isertuaatsuunerlu

Ingerlatseqatigiiffiup suliai aqutsineralu pillugit paasissutissat tamanut saqqummiunneqartarnerisigut, Namminersorlutik Oqartussat aktianik ingerlatseqatigiiffii isertuaatsuussapput. Isumaqatigiissummi illuatungeriit isumaqatigiipput, pisortat aktianik piginneqatigiiffii paasitinneqarsinnaatitaanermut ilannguneqarnissaat pillugu suliaq aallartinneqassasoq. Namminersorlutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffiisa ingerlatsinerat, unammillerneqarsinnaanerallu assigiinngitsorujussuummata sulinermi eqqarsaatigineqassaaq. Tamatuma saniatigut illuatungeriit isumaqatigiipput, neqeroortitsinermi nunatsinnilu atugassarititaasunik atuinermi naleqquttumik ammasuunissaq isertuaatsuunissarlu qulakkeerumallugit piginnittuunermut politikkimi suliniutinik ilanngussisoqassasoq.

Siulersuisunik katiterisarneq toqqaasarnerlu

Piginnaasat aalajangiisuulluinnartut tunuliaqutaralugit siulersuisuni ilaasortassanik toqqaasoqartassaaq. Tassuunakkut ingerlatseqatigiiffiit aqunneqarnerinut politikkikkullu pigineqarnerinut innuttaasut tatiginnissinnaaniassammata isertuaatsuunissaq qulakkeerneqassaaq. Illuatungeriit isumaqatigiipput, Angutit arnallu naligiissitaanissaat pillugu inatsit atuuttoq naapertorlugu siulersuisuni ilaasortassanik toqqaasoqartassasoq.

Nunatsinni misilittakkat piginnaasallu kiisalu nunani assigiinngitsuni misilittakkat naleqquttumik akulerussimanissaat qulakkeerumallugu, siulersuisunik katiterinermi assigiinngissuseq aallaavigineqassaaq. Nunarput pillugu ilisimasat, nunatsinnilu misilittakkat piginnaasat pingaarutilittut isigineqarput. Siulersuisuni ataasiakkaani siulersuisuni siulittaasoq kiisalu ingerlatseqatigiiffiup qullersaqarfia nunarput pillugu ilisimasaqassasoq, nunatsinnilu misilittagaqarsimassasoq illuatungeriit aallaavittut kissaatigaat. Anguniagaq taanna ukiut tallimat ingerlanerini atuutsilersinneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Ingerlatseqatigiiffiit allanngujuitsumik ingerlanneqarnissaat qulakkeerniarlugu, siulersuisuni ilaasortat allanngujaannissaat pingaaruteqarpoq. Siulersuisuni ilaasortat qinigaaffiat ukioq ataasiinnaatinnagu piffissami sivisuninngortinneqarneratigut tamanna anguneqassaaq. Qinigaallutik ilaasortaasut tamarmik, allatigut patsisissaqartinnagu aallaavittut sivisunerpaamik ukiuni arfineq-pingasuni ilaasortaasinnaassapput. Siulersuisuni siulittaasoq ukiuni tallimani siulersuisuusimappat, nutaamik siulerluisortaarnissamut pilersaarusiortoqassaaq. Siulersuisuni qullersaqarfimmilu piffissaligaasumik malittariiginnarmik taarsiisarnissaq nalinginnaasumik sulissutigineqassaaq.

Siulersuisuni siulittaasup isumasiorneqarneratigut, ataatsimeersuarnissarlu sioqqutingaatsiarlugu siulersuisuni piginnaasat katitigaanerat ukiut tamaasa nalilersorneqartassaaq. Tamanna tunuliaqutaralugu piukkunnaatilinnik ataavartumik misissuisarneq nukittorsarneqassaaq.

Agguagassarsiat pillugit politikki

Ingerlatseqatigiiffiit assigiinngitsorujussuummata, ingerlatseqatigiiffinnut tamanut atuuttussamik agguagassarsiat pillugit politikkiortoqarsinnaanngilaq. Taamaattumik agguagassarsianik tunniussinerit aallaavittut ingerlatseqatigiiffiup ineriartorneranut kiisalu inuiaqatigiit ineriartornerinut ataqqissaartussanngorlugit, agguagassarsiat pillugit politikkimut tunngatillugu piginnittuunermut politikkisami killiliussassanut ersarissunik piumasaqaatitaqassaaq. Ingerlatseqatigiiffiup akiliisinnaassusaa, aningaasatigut pisariaqartitassai, pissutsillu allat ilanngullugit ingerlatseqatigiiffiup inuiaqatigiillu aningaasaqarnerat aaqqissugaanerallu eqqarsaatigineqassapput. Ingerlatseqatigiiffiup ataatsimeersuarnerani agguagassarsiat pillugit politikki aalajangiiffigineqartassaaq.

Tulliuttuni pitsaasumik oqimaaqatigiissitsinissaq eqqarsaatigalugu, qaqugukkut agguagassarsianik tunniussisoqartarnissaanut tunngavissaliortoqassaaq:

- Akinik annikilliliinikkut innuttaasunut iluaqutissanngorlugu ingerlatseqatigiiffiit iluanaarutininik atuisinnaassasut.
- Ingerlatseqatigiiffiit ingasaassilluni aningaasalersorneqassanngitsut
- Ingerlatseqatigiiffiit aningaasaqarnikkut inissisimanerat pilersaarutitigullu siunertaat apeqqutaatillugit ingerlatseqatigiiffiit akornanni assigiinngisitsisoqarsinnaassasoq
- Ingerlatseqatigiiffiit pisariillisarneqarnissaanut agguagassarsiasaanut piumasaqaataasoq tunngavissaassasoq

Ingerlatseqatigiiffiit atanissaat, siunissaallu

Namminersorlutik Oqartussat qaqugukkut aktianik piginneqatigiiffimmik piginnittuunissaanik tunngavissanik aalajangersaasoqassaaq. Ingerlatseqatigiiffiup immikkoortumut politikikkut anguniagaat, qitiusumillu suliaasa nassuiaatigineqarnerat tunngavigineqarsinnaapput. Pilersuinissamut qulakkeerinermut, attaveqaasersuutininut pingaarutilinnut, suliffissaqarnermullu politikkimut sanilliussilluni unammilleqatigiinnermut tunngasut nalilersorneqassapput.

Inuiaqatigiinni ineriartorneq patsisigalugu ingerlatseqatigiiffiup pingaarnertut siunertai imaluunniit niuernerup ilaa inuiaqatigiinnut naleqqukkunnaarsimappata, politikikkulluunniit aalajangiisoqartillugu, pisoq aallaavigilluinnarlugu misissueqqissaarneq tunuliaqutaralugu suliniutit arlallit aallartinneqarsinnaapput. Suliniutit tassaasinnaapput:

- Atorunnaarsitsineq
- Ingerlatseqatigiiffimmu allamut kattunneq
- Namminersortunngortitsineq (ingerlatsivik tamaat, ilaannaaluunniit)
- Kiffartuussinissamik isumaqatigiissutinik naliliineq

Siuliani allassimasut innersuussutigalugit allannguisoqassappat, piginnittuunermut politikki pillugu isumaqatigiinniarfiusussaasut isumasioqatigalugit ingerlatseqatigiiffiit siunissaat aalajangiiffigineqassapput.

INI A/S-ip Illuut A/S-illu kattunneqarnissaat sulissutigineqassasoq illuatungeriit isumaqatigiippat. Royal Arctic Line A/S-ip kiisalu Sikuki Nuuk Harbour A/S-ip qitiusumik suliaasa, pissutsillu

atuuttut allat misissoqqissaarneqarnerisigut aamma INI A/S Illuut A/S-ilu kattunneqassapput. Isumaqatigiissut manna kiisalu piginnittuunermut politikki sınaakkutissatut tunngaviit naapertorlugit suliaasaq suliarineqassaaq.

Eqeersimaartumik piginnittuuneq

Akulerutinnginnissamik isummamut sınaakkutit iluini Naalackersuisut eqeersimaartumik ingerlatseqatigiiffinnut piginnittuusinnaasariaqarput. Aktianik piginneqatigiiffiit aningaasatigut naleqalernissaannut Naalackersuisut tassuunakkut tapersuisapput, ingerlatseqatigiiffiillu pingaarnertut aaqjissuusnaanikkut sınaakkutissaannut siunertassaannullu isummorsolutik. Aktianik piginneqatigiiffimmik ingerlatsinermi pitsaaqutaasut sapinngisamik anguneqarnissaannut Naalackersuisut peqataassapput. Akulerutinnginnissamik isuma piginnittuunermut politikki itisilerneqassaaq.

Sillimaniarneq

Qarasaasiakkut sillimanagerunissamut ersarissumik iliuusissamik pilersaarusiornissaannut ingerlatseqatigiiffiit pisussaaffilerneqassapput.

Tamatuma saniatigut ajunaarnersuaqarnissaannut, aningaasatigut ajornartoornissamut, pilersuinermi ajornartoornissamut, sorsuttutut iliornissanut il.il. ajornartoornernut upalungaarsimanissamut pilersaarutit eqeersimaartumik sulissutigineqassapput.

Pilersuinerup qulakkeerneqarnissaannut ingerlatseqatigiiffiit pingaaruteqarput.

Ingerlatseqatigiiffinnut ataasiakkaanut kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarnikkut pilersuisussaataaneq malittarisassiunneqartarpoq, Naalackersuisumiillu susasaqartumit isumaqatiginninniutigineqartarluni. Kiffartuussinissamik isumaqatigiissusiortoqartarmat Namminersolutik Oqartussat ingerlatseqatigiiffiillu akornanni sullissineq pineqarpoq, tamannalu patsisaalluni kiffartuussinissamik isumaqatigiissut piginnittumit isumagineqassanngilaq. Pilersuinerup qulakkeerneqarnissaa akornuseqqunagu ingerlatseqatigiiffiit aningaasatigut illersorneqarsinnaasumik ingerlanneqarnissaannik illuatungeriit ersarilluinnartumik naatsorsuuteqarnerat, isumaqatigiissutitigut matumuunakkut erseqqissarneqarpoq.

Atortuulersitsineq

Piginnittuunermut politikki atortuulersitsinissamut pilersaarummik, ingerlatseqatigiiffinnullu paasisitsiniaanermik ilaqassaaq. Ingerlatseqatigiiffiit angissusaat apeqqutaatillugu, assigiinngissitaartumik ingerlatseqatigiiffinni atortuulersitsisoqassaaq. Piginnittuunermut politikki nutaaq 2024-p ingerlanerani tamakkiisumik atortuulersissimaneqarnissaa Naalackersuisut qulakkiissavaat. Tamatuma saniatigut ingerlatseqatigiiffiit politikkerinut ataavartumik malitseqartitsinernik paasissutissiisarnissaannik nalunaarusiortarnissaannillu anguniagaqartoqassaaq.

Isumaqatigiissut ukiut tamaasa killiffissiorneqartassasoq, isumaqatigiissuteqareermilu ukiut tallimat qaangiunnerini isumaqatigiissut nalilersorneqassasoq isumaqatigiinniartut isumaqatigiipput.

2023-mi maajimi aallartittumik ingerlatseqatigiiffiit ileqqusumik ataatsimeersuarnissaat sioqqullugu, piginnittuunermut isumaqatigiissut Naalakkersuisunit suliarineqarlunilu akuerineqassaaq.

Nuuk, ulloq 2023-mi marsip 28-ani

Inuit Ataqatigiit

Siumut

Demokraatit

Atassut

Naalakkersuisut